

POSTANOWIENIE

Dnia 23 września 2020 roku

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Mirosław Sadowski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Antoni Bojańczyk

SSN Maria Szczepaniec

w sprawie ze skargi A. K.

z udziałem Skarbu Państwa - Prezesa Sądu Apelacyjnego w (...)

na przewlekłość postępowania prowadzonego przed Sądem Apelacyjnym w [...],

sygn. akt III AUa (...)

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych w dniu 23 września 2020 roku

- 1. stwierdza, że w postępowaniu prowadzonym przed Sądem Apelacyjnym w (...) w sprawie III AUa (...) nastąpiła przewlekłość postępowania;**
- 2. zaleca Sądowi Apelacyjnemu w (...) wyznaczenie terminu rozprawy apelacyjnej w sprawie III AUa (...) nie później niż w terminie trzech miesięcy od dnia doręczenia Prezesowi Sądu Apelacyjnego w (...) odpisu niniejszego postanowienia.**

UZASADNIENIE

A. K. , reprezentowany przez fachowego pełnomocnika – adwokata, wniósł o: stwierdzenie przewlekłości postępowania toczącego się przed Sądem Apelacyjnym w (...) pod sygn. III AUa (...) oraz zobowiązanie Sądu Apelacyjnego w (...) Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych do rozpoznania niniejszej sprawy w terminie trzech miesięcy od rozpoznania skargi.

W uzasadnieniu skarżący podniósł, że apelacja od wyroku Sądu Okręgowego w K., sygn. VII U (...), została zarejestrowana w Sądzie Apelacyjnym w (...) pod sygn. III AUa (...) w dniu 11 września 2018 r. i od tego czasu, pomimo upływu niemalże dwóch lat, nie został wyznaczony termin rozprawy. Skarżący jest pozbawiony należnego mu świadczenia, co naraża go na poważne konsekwencje, w szczególności finansowe. Powyższe uzasadnia stwierdzenie rażącego naruszenia prawa skarżącego do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki. Postępowanie w sprawie trwa zdecydowanie dłużej niż jest to konieczne dla wyjaśnienia okoliczności faktycznych i prawnych, które są istotne dla jej rozstrzygnięcia.

Skarb Państwa – Prezes Sądu Apelacyjnego w (...) wniósł o oddalenie skargi odwołującego A. K. na naruszenie jego prawa jako strony do rozpoznania bez nieuzasadnionej zwłoki sprawy zawisłej przed Sądem Apelacyjnym w (...) pod sygn. akt III AUa (...), a w przypadku jej uwzględnienia o przyjęcie mniejszej kwoty odszkodowania. Brak terminu rozprawy lub wyznaczenie go po upływie znacznego okresu od przedstawienia aktu Sądowi Apelacyjnemu nie wynika z opieszałości w rozpoznawaniu tej i innych spraw wskutek zaniedbań Prezesa Sądu Apelacyjnego, Przewodniczącego Wydziału, czy sędziego referenta, lecz jest rezultatem niezapewnienia władzy sądowniczej odpowiednich warunków kadrowych, biurowych i proceduralnych, by możliwe było szybkie i rzetelne rozpoznanie takiej liczby spraw, jakie wpływają do Sądu Apelacyjnego, na co zwracał uwagę Europejski Trybunał Praw Człowieka w sprawie R. i inni przeciwko Polsce i na co zwrócił uwagę Sąd Najwyższy m.in. w postanowieniu z 12 lipca 2017 r., III SPP 28/17. Prezes Sądu Apelacyjnego w (...) podniósł, że w III Wydziale tego sądu orzeka aktualnie sześciu sędziów (jeden delegowany), w tym część w zmniejszonym wymiarze (Przewodniczący Wydziału, Zastępca Przewodniczącego Wydziału i Sędzia Wizytator). Tymczasem limit etatów w Wydziale III Sądu Apelacyjnego wynosił dwanaście, następnie jedenaście, a w 2019 r. limit ten pomimo nieobsadzenia i wzrostu zaległości został przez Ministra Sprawiedliwości zmniejszony o jeden etat. W 2018 r. odszedł w stan spoczynku jeden sędzia orzekający w Wydziale III, a jego referat uległ podziałowi pomiędzy pozostałych sędziów; w 2020 r. odeszło w stan spoczynku dwóch sędziów orzekających w

Wydziale III. Prezes Sądu Apelacyjnego w (...) podkreślił, że zwiększenie liczby wyznaczonych sesji przez sędziów orzekających w Wydziale III Sądu Apelacyjnego w (...) nie było i nadal nie jest możliwe, zaś zmiana tej sytuacji pozostaje poza możliwościami i kompetencjami Prezesa Sądu Apelacyjnego. Uprawnienia Prezesa Sądu Apelacyjnego w zakresie organizacji sądu sprowadzają się do podejmowania decyzji, które mają stworzyć w ramach otrzymanych środków odpowiednie warunki organizacyjne dla sprawnego działania wydziałów. Obowiązkiem Prezesa Sądu jest też czuwanie na bieżąco nad tym, jak funkcjonuje ustalony podział czynności. Przy czym wielokrotnie sygnalizowano Ministrowi Sprawiedliwości konieczność podjęcia działań poprawiających sytuację kadrową Sądu Apelacyjnego w (...), bądź przynajmniej przywracających obsadę wynikającą z limitu etatów. Zważywszy na sytuację kadrową III Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, a także pozostałych Wydziałów: Cywilnego oraz Karnego Sądu Apelacyjnego w (...) oraz ograniczenie możliwości delegowania sędziów z innych sądów, rozmiar obciążeń sędziów, Prezes Sądu Apelacyjnego w [...] wniósł o oddalenie skargi.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Skargę należało uznać za zasadną.

Zgodnie z treścią art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 75 ze zm.; dalej: „u.s.p.p.”) strona może wnieść skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli postępowanie zmierzające do wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie trwa dłużej niż to konieczne dla wyjaśnienia istotnych okoliczności faktycznych i prawnych albo dłużej niż to konieczne do załatwienia sprawy egzekucyjnej lub innej dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego.

Z utrwalonego stanowiska Sądu Najwyższego wynika, że o przewlekłości postępowania apelacyjnego można mówić w przypadku bezczynności sądu apelacyjnego polegającej na niewyznaczeniu rozprawy apelacyjnej, która trwa co najmniej 12 miesięcy (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 12 maja 2005 r., III SPP 96/05; z 16 marca 2006 r., III SPP 10/06; z 21 marca 2006 r., III SPP 13/06; z 14 lipca 2016 r., III SPP 55/16; z 7 marca 2017 r., III SPP 6/17; z 19 października 2017 r., III SPP 42/17; z 21 lutego 2018 r., III SPP 3/18, z 22 stycznia 2019 r., I NSP 71/18 oraz z 3 grudnia 2019 r., I NSP 160/19). Sąd Najwyższy podkreślał jednak, że nieuprawniona jest teza, iż przekroczenie okresu 12 miesięcy trwania postępowania oznacza automatycznie wystąpienie stanu przewlekłości, bez względu na okoliczności danej sprawy. Oceniając czy w danej sprawie mamy do czynienia z przewlekłością postępowania należy bowiem brać pod uwagę kryteria określone w art. 2 tej ustawy, zgodnie z którymi dla stwierdzenia, czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, należy w szczególności ocenić terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 11 lipca 2019 r., I NSP 48/19).

Z analizy akt sprawy wynika, że wyrokiem z dnia 19 lipca 2018 roku Sąd Okręgowy w K. Wydział VII Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołanie A. K. od decyzji ZUS Oddział w C. z dnia 11 września 2017 roku odmawiającej prawa do emerytury na podstawie art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U z 2017 r. poz. 1383 ze zm.) w związku z § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 ze zm.). W dniu 29 sierpnia 2018 roku odwołujący reprezentowany przez pełnomocnika złożył apelację od ww. wyroku, która została przyjęta oraz przesłana do Sądu Apelacyjnego w (...) Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych. Jako datę wpływu wskazano dzień 11 września 2018 roku i sprawa została zarejestrowana pod sygn. akt III AUa (...), następnie dokonano losowania sędziego sprawozdawcy. Sprawa oczekuje na wyznaczenie terminu rozprawy zgodnego z zasadą kolejności wpływu. Zgodnie z obowiązującymi od 1 lutego 2019 r. zasadami

wyłaniania składów wieloosobowych określonymi w Regulaminie urzędowania sądów powszechnych, wylosowany skład orzekający – poza szczególnymi okolicznościami - nie ulega zmianie.

Jak wskazała Prezes Sądu Apelacyjnego w (...) w związku z wakatami w Wydziale III tego sądu (obecnie 5 wakatów) spowodowanymi przejściem sędziów w stan spoczynku oraz stałym wpływem spraw, rosną zaległości i terminy rozpoznawania spraw co do zasady wynoszą obecnie około 36 miesięcy. Nie ulega wątpliwości, że tak zakreślony termin znacznie przekracza przyjęty w orzecznictwie termin „rozsądnego rozpoznania sprawy” i stanowi o przewlekłości postępowania odwoławczego toczącego się przed Sądem Apelacyjnym w (...). Niezależnie od wskazanych przez Prezesa Sądu Apelacyjnego w (...) okoliczności stwierdzić należy, że to na Państwie spoczywa obowiązek zorganizowania warunków należytego sprawowania władzy jurysdykcyjnej, w tym zapewnienia optymalnej obsady kadrowej sądów (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z: 19 grudnia 2019 r., I NSP 173/19 oraz wskazane tam orzecznictwo). Prezes Sądu Apelacyjnego występuje w niniejszym postępowaniu w imieniu Skarbu Państwa, ponosząc odpowiedzialność formalną za niewłaściwe wywiązanie się przez Państwo w obowiązku określonego w art. 45 ust. 1 Konstytucji RP oraz art. 6 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka. Jak słusznie podkreśla Sąd Najwyższy w swoim dotychczasowym orzecznictwie, jest to szczególnie konieczne przy rozstrzyganiu spraw, które w wewnętrznym porządku prawnym uzyskały w specjalnych procedurach gwarancje sprawności i szybkości postępowań sądowych. Do takich spraw należą sprawy z zakresu prawa pracy oraz ubezpieczeń społecznych, w których ustawodawca wprowadził szczególne dyrektywy procesowe, mające na celu szybkie i sprawne rozpoznanie sprawy przez sąd I i II instancji. (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 16 marca 2006 r., III SPP 10/06).

Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy, na podstawie art. 12 ust. 2 i 3 u.s.p.p., stwierdził przewlekłość postępowania toczącego się przed Sądem Apelacyjnym w (...) pod sygn. III AUa (...) oraz wydał zalecenie wyznaczenia terminu rozprawy apelacyjnej w ciągu trzech miesięcy od doręczenia Prezesowi

Sądu Apelacyjnego w (...) odpisu orzeczenia Sądu Najwyższego, o czym orzekł w pkt 1 i 2 sentencji postanowienia.